

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІ СТУДІЇ»,

ПРИСВЯЧЕНОЇ ВСЕСВІТНЬОМУ ДНЮ ФІЛОСОФІЇ

(ЧАСТИНА 1)

«PHILOSOPHICAL AND EDUCATIONAL STUDIES»,

DEDICATED TO THE WORLD PHILOSOPHY DAY

20-21 Листопада 2025 року

М. Херсон, М. Хмельницький

Міністерство освіти і науки (м. Київ, Україна)
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (м. Київ, Україна)
Херсонський національний технічний університет,
кафедра економіки, підприємництва та економічної безпеки
(м. Херсон, м. Хмельницький, Україна)
Вільнюський технічний університет імені Гедимінаса,
факультет креативних індустрій (м. Вільнюс, Литва)
Опольський університет, інститут педагогічних наук (м. Ополе, Польща)
Поморський інститут, кафедра мовознавчої та полоністичної освіти (м. Слупськ, Польща);
Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика,
кафедра журналістики та філології (м. Миколаїв, Україна)
Науковий часопис «Філософія освіти» Інституту вищої освіти НАПН України у співпраці з
українським товариством філософії освіти (м. Київ, Україна)
Національний університет «Запорізька політехніка»,
гуманітарний факультет (м. Запоріжжя, Україна)
Черкаський державний технологічний університет,
кафедра філософських і політичних наук (м. Черкаси, Україна)
Херсонський державний університет, кафедра філософії, соціології та соціальної роботи
(м. Івано-Франківськ, Україна)
Єреванський державний університет, факультет журналістики,
кафедра медіазнавства та семіотики (м. Єреван, Армения)
Громадська організація «Глобальний погляд» (м. Херсон, Україна)
Міжнародна дослідницька лабораторія «Foreign objekt» (San Francisco, USA)

МАТЕРІАЛИ

**II Міжнародної науково-практичної конференції
«ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІ СТУДІЇ»,
присвяченої Всесвітньому дню філософії**

**«PHILOSOPHICAL AND EDUCATIONAL STUDIES»,
dedicated to the World Philosophy Day**

20-21 листопада 2025 року

**Частина 1
ЗБІРНИК ТЕЗ І ДОПОВІДЕЙ**

м. Херсон, м. Хмельницький, 2025

*Рекомендовано до друку вченою радою
Херсонського національного технічного університету
(Протокол засідання Вченої ради №6 від 11 грудня 2025 р.)*

Ф 56 **Філософсько-освітні студії: Збірник тез і доповідей. Частина 1:** Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (20-21 листопада, 2025 р., м. Херсон, м. Хмельницький) / за ред. Г. Д. Берегової та ін. Херсон: Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2025. 193 с.

ISBN 978-617-8187-64-4 (електронне видання)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17955787>

Редакційна колегія:

БЕРЕГОВА Галина – доктор філософських наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки Херсонського національного технічного університету (голова);

КОЗАКОВА Лідія – кандидат філологічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки Херсонського національного технічного університету;

МОМОТОК Олена – старший викладач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки Херсонського національного технічного університету (відповідальна за випуск).

До збірника увійшли тексти тез і доповідей на II Міжнародній науково-практичній конференції «Європейське майбутнє: філософсько-освітні студії», присвяченій Всесвітньому дню філософії («European Future: Philosophical and Educational Studies», dedicated to the World Philosophy Day), яка відбулася 20-21 листопада 2025 року.

Організаційний комітет може не розділяти поглядів авторів і не несе відповідальності за достовірність поданих матеріалів, їх стиль та орфографію.

УДК 1:378](06)

сфери життя [3]. Філософія цифрової трансформації має запропонувати нормативні рамки, які поєднують визнання інноваційного потенціалу технологій з критичною рефлексією їхніх соціальних, політичних та екзистенційних наслідків [3; 4]. Особливої ваги набувають такі інструменти, як розвиток цифрової грамотності, критичного мислення, громадського контролю над алгоритмічними системами й прозорості їхнього функціонування [5]. Лише за умови системного поєднання етичних, правових та освітніх стратегій можна сподіватися на збереження простору свободи й відповідальної суб'єктивності в умовах цифрової онтології.

Отже, цифрова трансформація суспільства постає як багатовимірний соціально-філософський феномен, у якому тісно переплетені онтологічні, епістемологічні та нормативні виміри. Вона змінює саму конфігурацію реальності, структуру публічної сфери, режими виробництва знань і форми здійснення влади, ставлячи під питання усталені уявлення про істину, раціональність та автономію [1–4; 5–7]. У такій ситуації завдання філософії полягає не лише в описі нових реалій, а й у конструюванні концептуальних інструментів для критичної орієнтації в них, для захисту епістемічної стійкості та людської гідності в алгоритмічному середовищі. Перспективними напрямками подальших досліджень є розроблення теорії цифрової онтології, філософії алгоритмічного управління, а також моделей демократичного контролю над інфраструктурами даних і штучного інтелекту [3; 4]. Саме в цій тріаді – онтологічний аналіз, епістемологічна критика й нормативне проектування – окреслюється можливість відповідального співіснування людини й технології в добу цифрової трансформації.

Література

1. Baudrillard J. *Simulacra and Simulation*. Michigan : University of Michigan Press, 1994.
2. Deleuze G. *Postscript on the Societies of Control*. October. 1992. Vol. 59. P. 3–7.
3. Floridi L. *The Fourth Revolution: How the Infosphere Is Reshaping Human Reality*. Oxford: Oxford University Press, 2014.
4. Zuboff S. *The Age of Surveillance Capitalism*. New York : PublicAffairs, 2019.
5. Lewandowsky S., Ecker U. K. H., Cook J. *Beyond Misinformation: Understanding and Coping with the “Post-Truth” Era*. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*. 2017. Vol. 6, № 4. P. 353–369.
6. Nguyen C. T. *Echo Chambers and Epistemic Bubbles*. *Episteme*. 2020. Vol. 17, № 2. P. 141–161. DOI: 10.1017/epi.2018.32.
7. Sunstein C. R. *Republic: Divided Democracy in the Age of Social Media*. Princeton : Princeton University Press, 2017.

ЧАБАН Неля

*Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»*

БІОТЕХНОЛОГІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН: ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Сучасний світ перебуває в умовах масштабних трансформацій, спричинених стрімким розвитком біотехнологій, цифрової економіки та глобалізаційних процесів. Біотехнологічне підприємництво виступає одним із ключових чинників цих змін, поєднуючи наукові досягнення та практичні бізнес-моделі, які формують нові підходи до охорони здоров'я, аграрної сфери, фармацевтики, екологічної безпеки та сталого розвитку. На глобальному рівні розвиток біотехнологій ставить під сумнів традиційні уявлення про природу людини, межі її втручання у біосферу та допустимість трансформації живого. У цьому контексті змінюється класична модель *homo economicus*, орієнтованого на раціональну вигоду, й формується новий культурно-антропологічний тип – *homo creative*, що уособлює інноваційність, креативність та етичну відповідальність. Біотехнологічне підприємництво постає як соціокультурний феномен, який трансформує уявлення про людину, її творчий

потенціал і відповідальність перед майбутніми поколіннями. В Україні тема набуває особливої актуальності в умовах державної стратегії розвитку біоекономіки, євроінтеграційних прагнень та перспектив повоєнного відновлення. Біотехнологічне підприємництво стає важливим драйвером інноваційного розвитку, сприяє формуванню нових соціальних інститутів і соціокультурних практик, а також формує ціннісні орієнтири для гармонійного поєднання економічного зростання, соціальної справедливості та відповідальності за довкілля.

Філософський дискурс дозволяє критично осмислити ці процеси, визначити їх онтологічні та аксіологічні підстави, а також сформуувати концептуальні орієнтири для інтеграції науки, бізнесу та культури.

Проблематика біотехнологічного підприємництва посідає важливе місце у сучасному науковому дискурсі, охоплюючи економічні, соціологічні, культурологічні та філософські виміри. У зарубіжній науці вона досліджується переважно у двох взаємопов'язаних напрямках: економічно-прикладному та філософсько-антропологічному. В економічному аспекті активно вивчаються питання формування біоекономіки як стратегічного сектора розвитку держав. Дослідження Європейської комісії, ОЕСР, а також праці провідних науковців (Р. Зільберман, Дж. Бугге, П. Бірч, А. Патерманн та ін.) аналізують біотехнологічне підприємництво як ключовий чинник інноваційного зростання, конкурентоспроможності, екологічної модернізації та сталого розвитку. Особливу увагу приділено аграрним і медичним біотехнологіям, фармацевтиці, біоенергетиці. Акцентується увага на економічній раціональності, технологічних інноваціях та управлінні ризиками. Філософсько-антропологічний напрям розгортається у працях, що торкаються трансформації образу людини в умовах технологічного прогресу. У західній традиції (Ф. Фукуяма, Н. Луман, Ю. Габермас, В. Латковські та ін.) біотехнології розглядаються як виклик гуманістичним цінностям та основам класичної антропології. Поширюється дискурс постгуманізму та трансгуманізму, в якому людина постає як біосоціальний конструкт, здатний до самотрансформації завдяки технологіям. У цьому контексті виникає нова парадигма – перехід від *homo economicus*, зорієнтованого на споживчу вигоду, до *homo creative*, що уособлює креативність, етичну відповідальність і здатність до творення інноваційних культурних практик. В українській науці проблема біотехнологічного підприємництва представлена переважно у працях економістів та дослідників інноваційного розвитку (В. Гейць, С. Кваша, О. Білорус, О. Лібанова, Л. Мельник та ін.). Вони аналізують перспективи формування біоекономіки в Україні, її роль у структурній модернізації економіки, зростанні конкурентоспроможності та інтеграції у світовий ринок. У центрі уваги – державні стратегії розвитку біотехнологій, питання екологічної безпеки, фармацевтичної та аграрної галузей, а також проблеми правового регулювання й інноваційного підприємництва. Філософські аспекти цієї проблеми в Україні ще залишаються недостатньо розробленими. Українські дослідники (М. Булатов, В. Лях, Л. Філіпенко та ін.) звертають увагу на загальні питання взаємодії науки, техніки і суспільства, на аксіологічні та гуманістичні виклики технологічних інновацій. Серед сучасних досліджень *homo economicus* хочемо відзначити наукові доробки О. Петінової, Л. Кравченко, І. Тараненко та інших [1-4]. Проте комплексний філософсько-антропологічний аналіз біотехнологічного підприємництва як соціокультурного феномену практично відсутній. Українська та зарубіжна наука накопичила значний матеріал щодо економічних і прикладних аспектів біотехнологічного підприємництва, однак його філософське осмислення, зокрема у площині антропологічної трансформації від *homo economicus* до *homo creative*, залишається відкритою науковою проблемою. Це визначає актуальність дисертаційного дослідження, спрямованого на інтеграцію економічного, соціального й культурного вимірів біотехнологій у широкий філософський дискурс.

Традиційно підприємництво розглядалося переважно в економічному контексті – як система раціональних дій, спрямованих на отримання прибутку. Проте розвиток біотехнологічного підприємництва виходить далеко за межі суто економічних категорій.

Воно змінює структуру ринку праці, сприяє формуванню нових професій і компетентностей, впливає на систему охорони здоров'я, агропромисловий комплекс, фармацевтику, створюючи нові можливості й водночас нові ризики для суспільства. Постає питання соціальної справедливості у доступі до біотехнологічних інновацій, що актуалізує теми соціальної етики та відповідальності бізнесу. У культурному вимірі біотехнологічне підприємництво трансформує символічні уявлення про людину, життя, природу та межі технологічного втручання. Відбувається переосмислення образу людини: від **homo economicus** до **homo creative**, де центральними стають інноваційність, креативність та ціннісна орієнтація на відповідальність. Це формує нову «культуру інновацій», що охоплює наукову спільноту, бізнес, освіту та масову свідомість.

Філософський дискурс дозволяє осмислити біотехнологічне підприємництво не лише як інструмент економічного зростання, а як соціокультурний феномен, що задає нові горизонти антропології, аксіології та світоглядних парадигм. Біотехнологічне підприємництво створює матеріальні продукти й технології, але водночас трансформує суспільні відносини, цінності та культурні уявлення про людину й її місце у світі. Пропонуємо виділити такі основні аспекти філософського осмислення:

1. **Антропологічний аспект.** Біотехнологічне підприємництво змінює уявлення про людину та її можливості. Традиційний образ **homo economicus**, що орієнтується на користь і раціональність, поступається місцем **homo creative** – суб'єкту, здатному до творчого інноваційного мислення та відповідального ставлення до життя і природи. Цей перехід пов'язаний із новим баченням людської свободи, креативності та меж втручання в біосферу.

2. **Аксіологічний аспект.** Біотехнологічне підприємництво породжує нові ціннісні орієнтири, ставлячи питання про етичні межі використання технологій, справедливість доступу до біопродуктів, відповідальність перед майбутніми поколіннями та збереження біорізноманіття. Воно формує нові горизонти біоетики та глобальної відповідальності.

3. **Культурно-цивілізаційний аспект.** Біотехнологічне підприємництво створює нову «культуру інновацій», де інтегруються наука, бізнес і суспільство. Воно стає символом цивілізаційного зсуву: від індустріальної економіки до біоекономіки, від культури споживання – до культури креативності та сталого розвитку.

Таким чином, біотехнологічне підприємництво не можна зводити лише до прикладного бізнесового інструменту чи економічної моделі. Воно є багатовимірним феноменом, що поєднує технологічні інновації, соціальну практику та культурні трансформації. У філософському дискурсі воно постає як простір переходу від **homo economicus** до **homo creative**, де взаємодіють інноваційність, етична відповідальність та формування нової цивілізаційної культури. Біотехнологічне підприємництво як соціокультурний феномен – це багатовимірний процес, у якому поєднуються технологічні інновації, соціальні практики та культурні трансформації. У філософському дискурсі воно осмислюється як простір переходу від моделі **homo economicus** до **homo creative**, де ключовими стають інноваційність, етична відповідальність і формування нової цивілізаційної культури, що змінює не лише економічні структури, а й світоглядні парадигми сучасного суспільства.

Література

1. Волкова Н. І. Історико-економічний аспект становлення концепції людини в контексті еволюції економічної теорії. Проблемні питання економіки України та її регіонів. 2016. № 6 (28). С.15-24.
2. Лях В. Інформаційне суспільство і пошуки нової освітньої парадигми. Філософія освіти. № 1-2 (8), 2009. С.24-38.
3. Петінова, О. Б. Економічна людина у соціально-філософському дискурсі: автореф. дис... докт. філософ. наук: 09.00.03. 2017. Одеса, 40 с.
4. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.

<i>ТОЦЬКА Наталія</i>	
ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ СПІЛКУВАННЯ	153
<i>ТРАХАНОВСЬКИЙ Анатолій</i>	
ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК «ЦИФРОВИЙ ТЕКСТ» РЕФЛЕКСІЇ: СОЦІАЛЬНО- ФІЛОСОФСЬКІ АКЦЕНТИ.....	157
<i>ТУРУЛОВА Софія, ФЕДОРОВА Алла</i>	
ЛЕОНІД КРАВЧУК – АРХІТЕКТОР УКРАЇНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ.....	159
<i>УСАТЮК Ігор</i>	
ЕВОЛЮЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ	161
<i>ФРОЛОВА Євгенія</i>	
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПОРЯДКУ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ВИМІРІ	163
<i>ФРОЛОВА Маргарита, СІДАНОВА Олена</i>	
ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ.....	165
<i>ХОДАНИЧ Юрій</i>	
ПЕДАГОГ ЯК «РЕСУРС».....	167
<i>ХОМЕНКО Віталій</i>	
ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА.....	170
<i>ЧАБАН Неля</i>	
БІОТЕХНОЛОГІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН: ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ.....	172
<i>ЧЕРЕМІСІН Олександр</i>	
ДОКУМЕНТ ЯК ФОРМА ІСТОРИЧНОГО БУТТЯ: ФІЛОСОФІЯ ХЕРСОНСЬКОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ	175
<i>ЧОРНОСТАН Ганна</i>	
ТІЛЕСНІСТЬ, МАТЕРІАЛЬНІСТЬ І ЕРГОНОМІКА У ФІЛОСОФІЇ ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ З ПРЕДМЕТОМ У ДИЗАЙНІ.....	175
<i>ШАНДОВА Наталія, СИДОРУК Павло</i>	
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СУСПІЛЬНЕ БЛАГО: ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ПЕРЕД СТЕЙКХОЛДЕРАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	177
<i>ШЕВЧЕНКО Олександр</i>	
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ СИНТЕЗ ФІЛОСОФІЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА АДАПТИВНИХ МОДЕЛЕЙ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМАХ	181
<i>ШЕВЧУК Андрій</i>	
МАСОВА КУЛЬТУРА І КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ЦІННОСТЕЙ ЯК МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА ПРОБЛЕМА В УКРАЇНІ.....	183
<i>ШТЕНЬ Кирило, ФЕДОРОВА Алла</i>	
КОЗАЦЬКА ЧАЙКА ЯК ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО СУДНОБУДУВАННЯ ХVІ-ХVІІ СТ.	185

Наукове електронне видання

МАТЕРІАЛИ

II Міжнародної науково-практичної конференції

«Філософсько-освітні студії»,

присвяченої Всесвітньому дню філософії

«Philosophical and Educational Studies»,

dedicated to the World Philosophy Day)

(20-21 листопада 2025 року)

Збірник тез і доповідей

Частина 1

ISBN 978-617-8187-64-4 (електронне видання)

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали.

Відповідальний за випуск: Момоток О. М.

Підписано до видання 12.12.2025 р. Формат 60×84/8.

Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 22,75. Обл.-вид. арк. 24,46.

Замовлення № 3250.

Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єктів видавничої справи:
серія ХС №48 від 14.04.2005 р., видано Управлінням у справах преси та інформації

73000, Україна, м.Херсон, вул. Соборна, 2,

тел. +38050-133-10-13, e-mail: printvvs@gmail.com